

Rasmus Haavisto

**YSTÄVYYSKAUPUNKITOIMINTA SUURTEN
KAUPUNKIEN KAUPUNKIDIPLOMATIAN
ILMENTYMÄNÄ**

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Huhtikuu 2020

TIIVISTELMÄ

Rasmus Haavisto: Ystävyyskaupunkitoiminta suurten kaupunkien kaupunkidiplomatian ilmentymänä
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Ympäristöpolitiikka ja aluetiede
Huhtikuu 2020

Erilaisten alueellisten toimijoiden kansainväliset suhteet ovat saaneet tänä päivänä kasvavassa määrin huomiota. Erityisesti kaupungeilla katsotaan olevan kasvava rooli kansainvälisen politiikan kentällä, esimerkiksi ympäristöpolitiikan saralla New York on toiminut suunnannäyttäjänä muille kaupungeille. Kaupunkien edustamista kansainvälisen politiikan kentällä kuvataan termillä kaupunkidiplomatia.

Suomessa kunnilla ja kaupungeilla on pitkän itsehallinnollisen perinteen johdosta yhä paremmat mahdollisuudet muodostaa suhteita ja osallistua kansainvälisellä kentällä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, millaisena kaupunkidiplomatian instrumenttina ystävyyskaupunkitoiminta näyttäytyy. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla Vantaan, Espoon ja Tampereen kaupungin kansainvälisyysyksiköiden päälliköitä. Puolistrukturoidulla teemahaastattelulla kerätty laadullinen aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä. Tutkimuksen tuloksena havaittiin, että ystävyyskaupunkitoiminta suurissa kaupungeissa on hyvin kaupunkikohtaista. Toimintaa tapahtuu monilla eri tasoilla ja käytännöt ystävyyskaupunkitoiminnassa vaihtelivat kaupungin toimialoittain. Tästä syystä ystävyyskaupunkitoiminnan vaikuttavuutta on vaikea määrittellä, eikä toiminta ollut suunnitelmallista.

Kaupungit kokivat, että mahdollisuudet toimia kansainvälisesti ovat laajat. Resurssien niukkuus kuitenkin pakottaa kaupungit jakamaan resurssejaan sinne, missä niistä saadaan eniten hyötyjä. Ystävyyskaupunkitoiminta on yksi osa kaupungin kansainvälistä toimintaa ja ystävyyskaupungit ovat kaupungille yksi verkosto muiden joukossa. Rajallisista resursseista johtuen kaupunkien tulee laskea saavuttaako se suurimman hyödyn ystävyyskaupunkisuhteiden vai muiden verkostojen avulla. Kaupunkien ystävyyskaupunkiverkostot eroavat toisistaan niiden historiallisesti muodostuneista taustoistaan, osa kaupungeista on tänä päivänä täysin erilaisessa asemassa, kuin missä ne olivat ystävyyskaupunkisopimuksia solmittaessa. Tästä syystä osaa kaupungin ystävyyskaupungeista pidettiin muita yhteensopivimpana yhteistyöhön 2020-luvulla. Ystävyyskaupunkitoiminta näyttäytyy hyvänä kaupunkidiplomaattisena instrumenttina tapauksissa, joissa kaupungin tarpeet ja tavoitteet kansainväliselle toiminnalle ovat yhdenmukaisia ystävyyskaupunkien tarjoamien mahdollisuuksien kanssa.

Tutkimuksessa löydettiin viitteitä kaupunkien kasvavasta diplomaattisesta merkityksestä. Tulevaisuudessa tutkimus voitaisiin kohdistaa kaupungin vaikuttamisen mahdollisuuksiin. Kaupungin toimijuuden poliittista ulottuvuutta voisi tutkia esimerkiksi haastattelemalla kaupungin poliittista johtoa.

Avainsanat: Ystävyyskaupunkitoiminta, kaupunkidiplomatia, kaupungit, kansainvälisyys

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
2	Metodeina puolistrukturoidut haastattelut ja sisällönanalyysi	3
3	Diplomatia ja ystävyyskaupunkitoiminta	4
4	Ystävyyskaupunkitoiminta ennen ja nyt	8
4.1	Euroopan unioni toiminnan monipuolistajana	8
4.2	Valtiojärjestys luo raamit kaupunkien kansainväliselle toiminnalle	10
5	Ystävyyskaupunkitoiminnan käytäntöjä	12
5.1	Toimintaa sektoreittain	12
5.2	Toiminta kumpuaa kaupungin tarpeista	14
5.3	Verkostot kaupungin voimavarana	16
6	Ystävyyskaupunkitoiminnan instrumentaalinen arvo	19
7	Lähteet	22
	LIITTEET	25

1 Johdanto

Tämän päivän valtiokeskeistä diplomatian kenttää tarkastellessa pääsee helposti unohtumaan, että valtiolla ei ole aina ollut siinä keskeisintä asemaa. Hyvänä esimerkkinä tästä on Antiikin Kreikan vahvat kaupunkivaltiot, jotka lähettivät ja vastaanottivat jatkuvasti lähettiläitä muiden kaupunkivaltioiden kanssa. Renessanssin aikoina Venetsian ja Milanon kaupungit perustivat ensimmäisinä pysyviä lähetystöjä ulkomaille (Nicolson 1954). Valtiojohtoisen järjestyksen katsotaan vakiintuneen vuoden 1648 Westfalenin rauhan kautta myös diplomatian keskeiseksi ilmentymäksi (Melissen & Van der Pluijm 2010, 1). Huolimatta kaupunkidiplomatian merkityksen hetkittäisestä taantumisesta, voidaan kaupunkien katsoa toimineen kaiken aikaa samalla diplomatian kentällä valtioiden kanssa (Hocking 1993), eikä kaupunkien rooli kyseisellä kentällä ole laskemaan päin (Acuto 2013, 49).

2000-luvulla erilaiset alueelliset hallintoalueet ovat saaneet kasvavassa määrin huomiota. Esimerkiksi Katalonian itsenäistymispyrkimykset ovat olleet omiaan haastamaan perinteistä valtiokeskeistä näkökulmaa diplomaattiaan. Vastaavasti ympäristöpolitiikan saralla kaupungit ovat ottaneet yhä merkittävämpää roolia (Acuto 2013, 53) ja hyvänä esimerkkinä New Yorkin kaupunki on toiminut fasilitaattorina ja suunnannäyttäjänä ilmastonmuutoksen vastaiselle kamppailulle (ks. City of New York 2020). Osoituksena kaupunkien ja muiden alueellisten hallintoalueiden ulkosuhteiden merkityksen kasvusta Euroopan alueiden komitea on tunnustanut lausunnossaan kaupunkidiplomatian ratkaisevan ja yhä tärkeämmän roolin (2009/C 120/01). Tämän kehityksen seurauksena kaupungit ovat muodostaneet yhteistyösuhteita muihin kaupunkeihin sekä kahden kesken, että useampia kaupunkeja kattavien verkostojen kautta. Nämä verkostot toimivat työkaluna kaupungin kansainväliselle toiminnalle, ja näin ollen ne ovat osa kaupungin diplomaattisia instrumentteja (Criekemans 2010b, 45). Tutkielmassa suomalaisten kaupunkien ystävyyskaupunkisuhteet kietoutuvat osaksi kaupunkidiplomatian viitekehystä, sillä ystävyyskaupunkisuhteet ovat yksi osa kaupungin verkostoja.

Modernin ystävyyskaupunkitoiminnan nähdään saaneen alkunsa toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, jolloin sodan eri puolella taistelleet osapuolet kokivat tarpeelliseksi lisätä kansojen välistä yhteistyötä (Cremer, De Bruin & Dupuis 2001, 380). Ystävyyskaupunkitoiminta tarjosi kanavan esimerkiksi humanitaariselle avulle, jolla sodan runtelemaat osapuolet auttoivat toisiaan nousemaan takaisin jaloilleen ja jakoivat kokemuksiaan sodasta. Ystävyyskaupunkisuhteita muodostettiin

aktiivisesti sodan jälkeisinä vuosina, ja humanitaarisen avun lisäksi suhteiden nähtiin olevan mahdollisuus lähentää kansoja esimerkiksi kulttuurin, urheilun ja kasvatuksen avulla. (Ahonen 2016, 103-106).

Sittemmin ystävyyskaupunkisopimusten solmiminen Suomen suurissa kaupungeissa on jäänyt vähäiseksi. Poikkeuksena tähän, 2000-luvulla ystävyyskaupunkisopimuksia on solmittu kiinalaisten kaupunkien kanssa. Tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi Tampereen ja Guangzhoun välinen ystävyyskaupunkisopimus vuonna 2008 (Tampereen kaupunki), Oulun ja Hangzhoun välinen sopimus vuonna 2010 (Oulun kaupunki) ja Vantaan ja Jinanin välinen sopimus vuonna 2001 (Vantaan kaupunki). Helsingin kaupungilla ei ole virallisia ystävyyskaupunkeja, mutta se mainitsee kumppanuussuhteen Moskovaan ja Pekingiin erityisen historiallisena (Helsingin kaupunki). Vastaavaa trendiä edustaa myös Tianjiniin perustettu Turun Seudun Kehittämiskeskuksen toimisto (Turun sanomat 2013). Vaikuttaakin siltä, että Kiinan kasvava talous on saanut myös suomalaiset kaupungit kiinnostumaan sen tarjoamista taloudellisista mahdollisuuksista.

Samaan aikaan Euroopassa yhtenäistymiskehitys on edennyt, ja myös Suomi on liittynyt EU:n mukaan osaksi tätä kehitystä. Suomessa perinteisesti hyvin autonomisten kuntien on nyt mahdollista solmia suhteita ja vaikuttaa kansainvälisesti yhä laajemmin ympäri maailmaa. Euroopan yhtenäistyminen ja erilaisten kaupunkiverkostojen kuten Eurocities:n ja ICLEI:n tarjoamat mahdollisuudet ovat helpottaneet suomalaisten kaupunkien kansainvälistymistä. Lisääntynyt ylikansallinen yhteistyö on tuonut muutoksia kaupunkien kansainväliseen toimintaan ja tästä syystä kaupungit ovat olleet pakotettuja etsimään uusia ystävyyskaupunkitoiminnan muotoja erityisesti Euroopan sisäisten ystävyyskaupunkien suhteen.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaista ystävyyskaupunkitoimintaa kaupungeilla on, ja millaisena kaupungit kokevat ystävyyskaupunkisuhteiden merkityksen. Päättökysymyksenä tutkielmassa on, *millaisena instrumenttina ystävyyskaupunkitoiminta näyttäytyy kaupunkidiplomatian viitekehyksessä?* Tutkielmaa ohjaa myös kysymykset siitä, mitä kaupunki kansainvälisellä toiminnallaan tavoittelee, ja millaisilla toimilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.

2 Metodeina puolistrukturoidut haastattelut ja sisällönanalyysi

Lähdin tutkimaan ystävyyskaupunkitoimintaa, koska halusin tietää konkreettisesti millainen rooli ystävyyskaupungeilla on kaupunkien toiminnassa. Esimerkiksi Tampereen keskustorille on pystytetty tienviitta, joka osoittaa suunnan ja matkan jokaiseen Tampereen ystävyyskaupunkiin. Tämä sai minut miettimään, onko ystävyyskaupunkitoiminta 2000-luvulla reliikki sodanjälkeisiltä ajoilta, vai vieläkö kaupungilla on konkreettista yhteistyötä ystävyyskaupunkiensä kanssa. Tutkielma on kvalitatiivinen ja keräsin aineiston haastattelemalla Tampereen, Espoon ja Vantaan kansainvälisen yksikön päälliköitä. Haastattelujen päämääränä oli muodostaa tiivistetty ja yleinen kuvaus suurten kaupunkien ystävyyskaupunkitoiminnasta (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.4).

Rajauksena aineiston keräämiselle toimi suuret kaupungit, sillä kaupunkidiplomatian viitekehyksessä suurten kaupunkien merkityksen voidaan nähdä korostuvan. Lisäksi suurilla kaupungeilla on merkittävämmät resurssit toimia kansainvälisesti. Valitsin aineistonkeräysmetodiksi puolistrukturoidut haastattelut. Pyrin pitämään haastattelukysymykset avoimina, sillä tahdoin antaa haastateltaville itselleen mahdollisuuden selittää ja kuvailla tutkimuksen ilmiötä. Pidin tätä tärkeänä myös siksi, että en tahtonut itse määritellä tutkimuksen keskeisiä käsitteitä haastateltaville. Halusin kuulla heidän käsityksensä ja määritelmänsä. Puolistrukturoitu haastattelu myös mahdollisti tarkentavien kysymysten esittämisen, mikä mahdollisti tarkemman paneutumisen syihin haastateltavien vastausten takana (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.1). Tarkentavista kysymyksistä johtuen haastattelut poikkesivat toisistaan, eikä yksikään haastatteluista edennyt täysin samalla kaavalla. Kaikkien haastateltavien kanssa kuitenkin käytiin läpi sama kysymysrunko (ks. liite 1).

Haastattelut suoritettiin maaliskuun 2020 aikana kasvotusten, ja haastattelupaikkoina toimi kaupunkien omat virastotalot. Haastattelut äänitettiin, ja aineistoa kertyi hieman vajaa kaksi tuntia. Haastattelujen äänitteet litteroitiin, jonka jälkeen kävin aineiston läpi sisällönanalyysimenetelmällä (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.4).

3 Diplomatia ja ystävyyskaupunkitoiminta

Kansainvälisen politiikan tieteenalalla on jo pitkään kiinnitetty huomiota valtiotasoa hierarkkisesti alempien alueellisten toimijoiden kansainväliseen toimintaan. Monikansallisen yhteistyön popularisoituminen, ja erityisesti alueellisten kauppasopimusten lisääntyminen ovat muuttaneet perinteisen kansallisvaltion roolia. Vastuun jako kansallisvaltion ja sen alueellisten toimijoiden kanssa on hämärtynyt, ja monikansalliset yritykset sekä pääoman vapaa liikkuvuus ovat tehneet hankalammaksi erottamisen kansallisen ja kansainvälisen välillä. (Keating & Aldecoa 1999, 1). Valtion roolia on hämärtänyt entisestään erilaisten verkostojen ja valtiosta riippumattomien toimijoiden lisääntyminen (Rapoport, Acuto, Grcheva 2019, 17). Tarve talouden edistämiseksi on saanut kaupunkien, osavaltioiden ja provinssien kaltaiset toimijat perustamaan edunvalvontatoimistoja Tokion, Lontoon ja Brysselin kaltaisiin kansainvälisen politiikan keskittymiin (Duchacek 1984, 6). Tähän valtiota alempien toimijoiden osallistumiseen kansainvälisen politiikan kentällä on viitattu kirjallisuudessa termillä *paradiplomatia* (Soldatos & Michelmann 1992; Keating & Aldecoa 1999).

Criekemans (2010, 1) pitää paradiplomatian termiä harhaanjohtavana. Käsite on yhdistelmä englannin kielen sanoista *parallel* ja *diplomacy*, ja tämän johdosta sen voidaan nähdä sisältävän oletuksen kansallisten ja ns. kunnallisten toimijoiden hierarkkisuudesta. Termi *parallel*, suomeksi rinnakkainen, vihjaa että kyseiset toimijat toimisivat eri tasoilla. Sen sijaan että kansalliset ja esim. kunnalliset toimijat ajavat vierekkäisillä maanteilla, ajavat he samalla tiellä mutta eri autoilla (Van der Plujim & Melissen 2007, 8). Saman toteaa myös Criekemans (2010), jonka mukaan todellisuutta mukailevampana käsitteenä voidaan pitää *valtiota alempien toimijoiden diplomatiaa* (sub-state diplomacy). Sub-state -käsitteen state -sanaa voisi suomeksi kuvailla valtiolla, jolloin käsite viittaa valtiota hierarkkisesti alempiin toimijoihin. Suomen kontekstissa tämä viittaa vahvasti sekä kuntiin että kaupunkeihin.

Valtiota alempien toimijoiden diplomatian voidaan nähdä viittaavan julkiseen valtaan, sulkien ulos yksityiset toimijat. Tämä ei tarkoita, etteivätkö esimerkiksi yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatiot voisi osallistua kansainvälisen politiikan kentällä. Vertaus maantiehen ja autoihin on siinäkin mielessä osuva, että eri sektoreiden organisaatiot voidaan nähdä toimivan samalla kentällä, joskin mahdollisesti eri preferensseillä. Jako esimerkiksi julkisen ja yksityisen sektorin, tai valtiollisen ja kunnallisen välillä voi näyttäytyä diplomatian kentällä keinotekoisena, sillä ne

vaikuttavat laajasti toistensa toimintaan. Esimerkiksi kunnan voidaan nähdä käyttävän yksityisen sektorin toimijoita hyväkseen pyrkiessään vaikuttamaan kansainvälisen politiikan suhdanteisiin. (Hocking 2004, 148).

Huomionarvoista on, ettei paradiplomatian käsitteeseen kohdistunutta kritiikkiä mukaillen myöskään valtioita alempien toimijoiden diplomatian termiä (sub-state diplomacy) voida sananmukaisuudessaan pitää neutraalina, termillä viitataan jo olennaisessa määrin johonkin alempaan. Tämä asettaa valtion alueella sijaitsevat kaupungin kaltaiset toimijat jossain määrin alisteiseen asemaan. Vaikkakin asetelmaa voidaan pitää oikeutettuna, ei voida pitää selvyytenä, että kunta olisi kaikessa kansainvälisessä toiminnassaan valtiota alempi. Maailmalta löytyy liuta alueita, joiden diplomaattiset pyrkimykset eroavat alueen valtiotason toimijasta. Tällaisia alueellisia toimijoita ovat esimerkiksi Katalonia Espanjassa (ks. esim. Vela & Xifra, 2015) tai Flanderi Belgiassa (ks. esim. Crieckmans, 2010) Suomessa kunnilla on myös hyvin pitkälti itsemääräämisoikeus, minkä johdosta kunnilla on laaja toimivaltuus omien kansainvälisten suhteidensa ylläpitämiseen. Näin ollen on mahdollista, että kunnalla on asiakysymyksestä riippuen valtiota enemmän toimivaltaa sitä koskevilla kansainvälisissä kysymyksissä.

Paradiplomatian toimijakentän määrittelystä tekee hankalan se, että valtiota alempien alueellisten toimijoiden erilaisia malleja on olemassa valtava määrä. Tällaiset alueelliset toimijat voivat olla laajuudeltaan ylikansallisia, tai kansallisia. Ne voivat muodostua taloudellisista, poliittisista, tai kulttuurillisista kokonaisuuksista. On myös mahdollista, että alueellinen toimija on muodostunut osana spatiaalista jatkumoa tai alueellisen toimijuuden muodostaa muu kollektiivinen tunne yhteenkuuluvuudesta. (Cornago 2010, 13-14). Suomen kontekstissa kunnan ja kaupungin erottelu ei ole tarpeellista, sillä juridisesti ne ovat käytännössä samassa asemassa. Koska tutkielmani käsittelee Tamperetta, Espoota ja Vantaata, käytän tutkielmassa kaupunkidiplomatian käsitettä esimerkiksi kuntadiplomatian sijaan. Paradiplomatian voidaan nähdä olevan kattotermi kaikkien valtiota alempien toimijoiden harrastamalle diplomaattiselle toiminnalle. Tällaisia toimijoita on kuitenkin paljon, ja ne kaikki toteuttavat diplomatiaa eri kompetensseilla. Kaupunkidiplomatiasta puhuttaessa toimijuuden kohdistuminen on selkeämpää. Se on myös käsitteenä globaalisti yhteensopivampi, ja täten helpommin hahmotettavissa. Hierarkkisesti kaupunkia suuremmat alueelliset toimijat ovat järjestäytyneet epäsäännöllisemmin, niiden tapauksessa puhutaan esimerkiksi provinseista Kanadassa, osavaltioista Yhdysvalloissa ja tasavalloista Venäjällä.

Paradiplomatian tai kaupunkidiplomatian määritelmä ei siinäkään mielessä ole täysin selvä, sillä erilaisten alueellisten toimijoiden kansainväliset suhteet eivät aina tapahdu samalla toiminnan tasolla. Kaupungin on mahdollista tehdä yhteistyötä valtion tai maakunnan kanssa. Näin ollen määrittelyyn

voisi nähdä olevan yhteydessä aktiivisen tekijän näkökulmaan. Esimerkiksi Suomen valtion ylläpitäessä ulkosuhteitaan on kyse diplomatiasta siitakin huolimatta, että vastapuolella olisi esimerkiksi Kiinan maakunta.

Tutkielmassani käytän kaupunkidiplomatian käsitettä. Euroopan alueiden komitea määrittelee lausunnossaan (2009/C 120/01) kaupunkidiplomatian muun muassa kestävän kehityksen sekä konfliktien ehkäisyn instrumentiksi. Määritelmää ei voida pitää täysin yhteensopivana tieteelliseen viitekehukseen, sillä se vaikuttaisi kuvailevan enemmän sitä mitä kaupunkidiplomatian toivotaan olevan. Määritelmä esimerkiksi jättää taloudellisen näkökulman huomiotta, vaikkakin EAK:n määritelmässä mainitut aspektit kuten edistys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus voidaan välillisesti liittää myös taloudelliseen kehitykseen. Pohjaan tutkielmani käsityksen kaupunkidiplomatiasta Melissenä ja Van der Plujimia (2007) mukailen prosessiksi, jossa kaupunki osallistuu kansainvälisen politiikan kentälle tarkoituksenaan edustaa itseään ja intressejään.

Ystävyyskaupunkisuhteilla kuvailen kahden eri maassa sijaitsevan kaupungin pääsääntöisesti formaaliin sopimukseen perustuvaa kestävää yhteistyösuhdetta (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015; de Villiers, de Coning & Smit 2007). Tähän peilaten ystävyyskaupunkiverkostolla tarkoitan yhden kaupungin useasta ystävyyskaupungista muodostuvaa verkostoa. Toisin sanoen ystävyyskaupunkiverkosto muodostuu useasta ystävyyskaupunkisuhteesta. Crikemans (2010b, 45) kuvailee yhtenä diplomaattisena instrumenttina formaalinluonteisia sopimuksia. Tällä hän viittaa muun muassa julistuksiin kumppanuudesta, yhteistyöstä, tai aikomuksesta tehdä rajat ylittävää yhteistyötä. Huonona puolena vastaavissa sopimuksissa Crikemans näkee niiden luonteen, sillä ne eivät useinkaan velvoita konkreettiseen toimintaan. Toisaalta samasta syystä niitä voidaan pitää joustavampina ja näin ollen ne voivat olla tarpeensa täyttävä instrumentti esimerkiksi epävarmojen aikojen tai resurssien niukkuuden johdosta. Crikemansin luokitteluun pohjaten ystävyyskaupunkisuhteet näyttäytyvät yhtenä kaupungin käyttämänä instrumenttina kaupunkidiplomatialle, ja vastaavaan logiikkaan pohjaan myös tutkimuskysymykseni. (Crikemans 2010b, 45).

Ystävyyskaupunkisuhteiden (sister-city relationships tai SCR) (ks. de Villiers et al. 2007; Mascitelli & Chung 2008) instrumentaalista arvoa kuvaa termi *twinning*, joka toisaalta mielletään usein maantieteellisesti toisiaan lähellä olevien kaupunkien rajat ylittävänä yhteistyönä (Joenniemi & Sergunin 2011a). Suomeksi tätä voisi kutsua ystävyys- tai kaksoiskaupunkisuhteiden muodostamiseksi. Kaksoiskaupunki viittaa terminä maantieteellisesti lähellä oleviin kaupunkeihin, kun taas ystävyyskaupunkien tapauksessa maantieteelliset sijainnit voivat olla moninaisia. Tutkimuskentän hajanaisuutta kuvaa esimerkiksi *twinning* -termin käyttö synonyymina

ystävyysskaupunkisuhteiden luomiselle (ks. Jayne, Hubbard & Bell 2011), sillä kirjallisuudessa se paikoin esiintyy eksplisiittisesti kaksoiskaupunkeihin liittyvissä yhtenäistämisprosesseissa (ks. Joenniemi & Sergunin 2011b; Joenniemi 2017).

Ystävyysskaupunkitoiminnassa keskeinen yhteys luodaan yhteisöjen, ei pelkästään hallinnon välillä (Franco & Marmelo 2014, 78) Ystävyysskaupunkitoiminnalla viitataan tutkielmassani niihin yhteistyön muotoihin, joita ilmenee kahden ystävyysskaupunkisopimuksen allekirjoittaneen kaupungin välillä. Tämä yhteistyö pitää sisällään esimerkiksi ruohonjuuritason toimia, kuten urheiluseurojen yhteistyötä, sekä ylemmän tason hallinnollisten virkamiesten tapaamisia. Kaupungin rooli ruohonjuuritason ystävyysskaupunkitoiminnassa voidaan nähdä mahdollistajana (de Villiers et al. 2007). Se ei niinkään aina toimi aloitteellisena osapuolena, esimerkiksi kahden ystävyysskaupungin urheiluseurojen välinen yhteistyö voi tapahtua ilman kaupungin osallistumista.

Suomessa Kuntaliitto on tehnyt vuonna 2018 selvityksen kuntien kansainvälisyydestä. Selvityksestä käy ilmi, kuinka kansainvälisyyttä pidetään kunnissa tärkeänä huolimatta sen vapaaehtoisuudesta. Kunnat kokivat kansainvälisyyden ja EU-toiminnan arkipäiväisenä, mutta pitivät toimintojen ylläpitämistä haastavana resurssien niukkuudesta johtuen. Lisäksi kunnat pitivät elinkeinotoimintaa lähtökohtaisesti keskeisimpänä toiminnan muotona. (Turkka 2018, 70-71). Osoituksena Kiinaan kohdistuvien suhteiden tärkeydestä Kuntaliitto on myös tehnyt selvityksen kuntien ja maakuntien Kiina-yhteistyöstä vuonna 2015. Selvitys kokoaa kattavasti Kiinaan kohdistuvan yhteistyön eri muotoja. (Kuntaliitto 2015). Saara Turkan vuonna 2018 Kuntaliitolle valmistaman selvityksen lisäksi ystävyysskuntatoimintaa käsitellään Etelä-Pohjanmaan liiton vuoden 2015 selvityksessä. Selvityksen mukaan kunnat toivoivat ystävyysskuntatoiminnalta tavoitteellisuutta ja konkreettisia hyötyjä. Suurin osa vastanneista Etelä-Pohjanmaan kunnista myös pitivät ystävyysskuntatoimintaa tärkeimpänä yksittäisenä kansainvälisen toiminnan muotona.

4 Ystävyyskaupunkitoiminta ennen ja nyt

Suomessa paikallisen itsehallinnon katsotaan olleen hyvinkin vahva jo myöhäiskeskiajalla. Vaikka itsevaltiuden vuosisadat heikensivät hetkellisesti paikallista itsehallintoa, voidaan kunnallisella itsehallinnolla Suomessa katsoa olevan varsin pitkät perinteet. (Heuru, Mennola & Ryyänen 2011, 27). Tällaisen historiallisen kontekstin huomioonottamista voidaan kuvailla historialliseksi institutionalismiksi. Historiallinen institutionalismi pyrkii selittämään institutioiden kehityspoluilla sitä, miksi joillain alueilla on toisia suuremmat valtuudet toimia kansainvälisesti. Polkuriippuvuuden termi liittyy vahvasti historialliseen institutionalismiin. Termillä viitataan siihen, kuinka aikaisemmat päätökset muokkaavat niitä päätöksiä, joita on mahdollista tehdä tänä päivänä. (Bursens & Deforche 2010, 159). Kuntien perinteisen itsehallinnon voidaan nähdä asettaneen kunnat tänä päivänä polulle, jossa niiden on mahdollista muodostaa omia kansainvälisiä sopimuksiaan. Tänä päivänä kuntien vahva itsehallinto tarjoaa kaupungeille paljon mahdollisuuksia toimia itsenäisesti kansainvälisellä kentällä, näin ei kuitenkaan ole aina ollut.

”Aikoinaan et kun iso osa ystävyyskaupunkisuhteista on solmittu joskus 60-luvulla ja silloin siis lainsäädäntö ei oo sallinut ns. kaupungeille hirveen paljon mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön. Eli tavallaan se ystävyyskaupunkitoiminta on silloin ollu ainoa väylä” H1

Ystävyyskaupunkisopimuksia solmittaessa 60-luvulla ajatuksena oli erityisesti kulttuurien välinen oppiminen, jota voisikin pitää perinteisenä ystävyyskaupunkitoimintana (Turkka 2018, 51; Ahonen 2016). Vastaavaa toimintaa harrastetaan edelleen suurissa kaupungeissa, mutta ystävyyskaupunkitoimintaan on tullut mukaan myös uusia yhteistyön aloja. Nykyään ystävyyskaupunkien kanssa toteutetussa yhteistyössä edistetään entistä vahvemmin kaupunkien talous- ja elinkeinosektoreita (Etelä-Pohjanmaan liitto 2015).

4.1 Euroopan unioni toiminnan monipuolistajana

Polkuriippuvuudessa voi ilmetä ulkoisen tai sisäisen paineen johdosta risteyksiä, jotka muuttavat polun suuntaa (Bursens & Deforche 2010, 159). Tällaisena risteyksenä kuntien kansainvälisessä toiminnassa voidaan pitää Suomen liittymistä EU:hun. Tämä toi suomalaisille kaupungeille yhden hallinnon tason lisää, ja alkoi näin edellyttämään kaupungeilta seuraamista EU-tasolla tapahtuvaan

politiikkaan. Brysselissä tapahtuvan politiikan seuraamiseen liittyy kaupungeilta myös konkreettinen läsnäolo, sillä niin Tampere, Espoo kuin Vantaakin on mukana maakuntatasolla organisoidussa EU-toimistotoiminnassa. Edunvalvontaa EU:n suuntaan pidetään tärkeänä, jotta kaupunki kykenee maksimoimaan esimerkiksi EU:n tarjoamien rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisen.

”EU-toimisto tekee sitä ennakointia ja pyrkivät vaikuttamaan et nyt juuri esimerkiksi kun rahoituskausi on vaihtumassa. Et minkälaisia rahoitusinstrumentteja siel tulee oleen, miten se vaikuttaa meihin, minkälaisia ne kriteeristöt on, et pystytäänkö me hyöttyä ja hakee niitä rahoitusmahdollisuuksia ... et mitkä on kaupungin tämmöset edunvalvonnan kärjet, niin menee myös monesti just sinne EU:n suuntaan” H1

Eurocities on kaupunkiverkosto, joka tuo yhteen yli 140 Euroopan suurinta kaupunkia. Tavoitteekseen se mainitsee paikallishallinnon roolin vahvistamisen ja vaikuttamisen EU:n päätöksentekoon. (Eurocities 2020). Haastatteluissa Eurocitiesin nähtiin tarjoavan joukkovoimaa kaupunkinäkökulman esiintuomiseen EU:n päätöksissä. Verkoston etuna nähtiin sen vaikuttavuus, sillä nähtiin olevan verkoston tavoitteiden mukaisesti tunnustettu asema EU:n päätöksenteossa. EU-asioiden merkitys kaupunkien näkökulmasta korostui kaupunkien edunvalvonnassa.

”jokaisella näistä (Eurocities) foorumeista ... keskustellaan myös siitä et missä se EU-lainsäädäntö tällä hetkellä menee ja mitä sieltä on kaupunkien näkökulmasta tulossa et se on meille ihan ehdottomasti tärkeä tapa pysyä kärryillä siitä mitä Brysselissä tapahtuu” H2

Tärkeä osa EU-toimintaa on edunvalvonnan lisäksi esimerkiksi yritys- ja elinkeinotoiminnan edistäminen (Turkka 2018). Ystävyyskaupunkien väliseen toimintaan liittyminen EU:hun on tuonut uuden ulottuvuuden. EU:hun kuuluvien ystävyyskaupunkien kanssa on mahdollista jakaa tietoa ja toimia yhdessä muun muassa EU-hankkeiden hakuprosesseissa.

”Meiltä löytyy perinteistä ystävyyskaupunkitoimintaa et on nuorisovaihtoo ja kulttuurivaihtoo. Mut sit nykyisin entistä enemmän ystävyyskaupungit saattaa olla erilaisissa EU-projekteissa partnereina, et EU-projekteissakin on monesti tärkeitä et tunnetaan ja tiedetään ne partnerit, nii silloinhan ystävyyskaupungit on siinä mielessä tosi hyviä” H1

Ystävyyskaupungit tarjosivat kaupungeille mahdollisuuden hyödyntää tehokkaammin EU:n tarjoamia mahdollisuuksia. Kaupunkidiplomaattisesti ajatellen ystävyyskaupungit voisikin nähdä instrumenttina kaupunkien pyrkimysten ja tavoitteiden vahvistamiseen. EU-toiminnan kontekstissa ystävyyskaupunkitoiminta ei niinkään ole ensisijainen kaupungin vaikuttamisen muoto, vaan ennemmin työkalu helpottamaan toimintaa EU:n kaltaisissa vaikuttavammassa verkostoissa. Tämä on

mahdollista, koska ystävyyskaupunkitoiminta tarjoaa toiminnan molemmille osapuolille mahdollisuuden tehostaa toimintaansa ja lisätä vaikutusvaltaa muissa verkostoissa ennestään tutun partnerin kanssa. Vaikuttaa siltä, että kehitys on ohjannut kaupungit etsimään erilaisia keinoja hyödyntää Euroopan sisäisiä ystävyyskaupunkeja.

”Mut et sitten varsinkin Euroopassa kun meillä Euroopan yhdentymisen myötä, ja sen myötä et suomi on EU-jäsenenä, pääsee ongelmitta kaikkiin eurooppalaisiin verkostoihin mukaan ja hyödyntään sitä niiden rahoitus-, kumppanuus- ja osaamisverkostoitumis potentiaalia, niin ei noille enää ole juuri tarvetta, varsinkaan Euroopassa tommosille kumppanuuksille” H2

4.2 Valtiojärjestys luo raamit kaupunkien kansainväliselle toiminnalle

Valtiojärjestyksen luonne määrittelee rajat sille, missä määrin kaupunki kykenee osallistumaan diplomatiaan. Esimerkiksi Alankomaissa kaupungit ovat Belgian puolella sijaitsevia vastineitaan autonomisempia, tästä syystä Alankomaiden kaupungit ovat belgialaisia kaupunkeja aktiivisempia kansainvälisesti. (Van der Plujim & Melissen 2010, 16). Konteksti, jossa suomalaiset kaupungit osallistuvat kansainvälisen politiikan kentällä, on kuntien vahvasta itsehallinnollisesta perinteestä johtuen verrattain vapaa. Tämän tiedostivat myös kaupunkien edustajat, jotka pitivät kaupungin mahdollisuuksia ja keinoja osallistua kansainvälisesti hyvin kattavina. Mahdollisuus osallistua ja päättää kansainvälisistä asioista autonomisesti näyttäytyi haastatteluissa erittäin tärkeänä osana kaupungin toiminnallista viitekehystä. Toisaalta kaupungit tiedostivat myös kansainvälisen toiminnan osana kuntien vapaavalintaista toimintaa:

”Kaupungissa kansainväliset asiat on yks niistä asioista mitkä on niin kuin ihan täysin vapaaehtoista kaupungille, et kaupunki voi joko tehdä sen tai olla tekemättä, et se ei oo mikään lakisäätäinen tehtävä.” H2

Keskeistä kaupunkidiplomatian käsitteelle on ajatus siitä, että kaupungeilla on yhä kasvavampi merkitys kansainvälisessä politiikassa. Koska kansainvälinen politiikka on perinteisesti nähty hyvin valtiokeskeisesti, osana kaupunkidiplomatiaa kaupungit haastavat tämän perinteisen hierarkian (Acuto 2013; Van der Plujim & Melissen 2007). Kaupungit tiedostivat valtion roolin kansainvälisten asioiden hoidossa, ja varoivat tekemästä valtion linjoista eriäviä päätöksiä.

”Me tehdään kaupunkitasolla paljon asioita mut ei me tietenkään mitään ulko- ja turvallisuuspolitiikka tehdä et se on aivan selkee jako valtion kanssa se et valtio hoitaa sen. Ja

se on must niinku hyvin selkeä jako tavallaan et valtio tekee ulkopoliittiset linjat ja meillä ei oo niin kun mitään halua aiheuttaa mitään diplomaattisia selkkauksia” H2

Valtion ja kaupungin hierarkkinen suhde koettiin haastatteluissa kaupunkien puolesta selkeäksi. Merkkejä kaupunkien diplomaattisen merkityksen kasvusta oli kuitenkin havaittavissa. Espoon kaupunki esimerkiksi koki, että heillä on asiakysymyksestä riippuen mahdollisesti jopa suurempi yhteys Shanghain kaupungin hallintoon, kuin Suomen valtiolla.

*”Mut sit toisaalta meillä on paljon suurempi suhde Shanghain hallintoon kuin Suomen valtiolla, joka kuitenkin on myös edustettuna siel Shanghaissa Suomen pääkonsulaatissa. Et se on myös molemminpuolinen suhde konsulaatin kanssa et sit me myös tavallaan autetaan toisiamme siinä et jos meillä on paremmat suhteet edistää jotain, niin sit me voidaan se tehdä”
H2*

Ilman näkyvää julkisen vallan tukea toiminnalta Kiinassa katsotaan puuttuvan uskottavuutta. Tästä syystä hallintojen väliset hyvät välit ovat tärkeitä hedelmällisessä yhteistyössä kiinalaisessa kontekstissa (Cremer et al. 2001, 386). Haastatteluissa kaupungin roolia Kiinassa kuvailtiin arvovallan lainaajana kaupungin omille paikallisille liike-elämän edustajille. Tämä kävi ilmi erityisesti Espoon ja Shanghain välisessä yhteistyössä. Paikallisen liike-elämän kuuntelemista voidaan pitää tärkeänä myös resurssien niukkuuden näkökulmasta. Kaupungin resurssit eivät ole riittävät suuren presensin ylläpitämiseen Kiinassa, mistä syystä yhteistyö omien paikallisten toimijoiden kanssa voi osoittautua hedelmälliseksi. Kaupunkien edustajat kuvailivatkin, kuinka monet ystävyyskaupunkisuhteista olivat alun perin syntyneet paikallisten liike-elämän edustajien toiveista. Esimerkiksi juuri Espoon ja Shanghain yhteistyö sai alkunsa Nokian liiketoimista, sillä Nokia koki hyötyvänsä Kiinan markkinoilla suomalaisen julkisen tahon läsnäolosta. Epäilemättä vastaava havainto onkin johtanut trendiin, jossa kaupungit ympäri maailman pyrkivät hankkimaan ystävyyskaupunkisopimuksia kiinalaisten kaupunkien kanssa.

”Se mikä kaupungin rooli siinä elinkeinoelämän näkökulmasta on se et me voidaan tavallaan tarjota sellaisia ovenavaus- ja arvovaltapalveluita yrityksille mut meil ei sit taas oo mahdollisuuksia auttaa siinä ihan hands-on työssä, mitä Kiinan markkinoille meneminen tarkoittaa” H2

5 Ystävyyskaupunkitoiminnan käytäntöjä

Ystävyyskaupunkitoiminta on toimintaa käytännön tasolla kahden tai useamman kaupungin välillä. Toimintaa tapahtuu ruohonjuuritasolta kuten kaupunkilaisten arjesta ja järjestöjen toiminnasta alkaen ylimmän tason, kuten pormestarien tapaamisiin. Tästä syystä ystävyyskaupunkitoiminnalle ei ole määriteltävissä yleistä kaavaa, jota toiminta seuraa. Ystävyyskaupunkitoiminnan käytännöt vaihtelevat kaupungin, sektorin ja hallinnontason mukaan.

Osittain kansainvälisen toiminnan pirstaleisuudesta ja sektorisidonnaisuudesta johtuen kaupungeilla ei ollut varsinaista kansainvälisen toiminnan strategiaa. Sen sijaan kansainvälisyys oli merkittävä läpileikkaava teema kaupunkien strategioissa, ja kaikki kolme suurta kaupunkia vaikuttivat pyrkivän johdonmukaisempaan organisointiin kansainvälisessä toiminnassa. Käytännössä tämä näkyi kaupunkien strategiaa täydentävinä asiakirjoina, kuten Tampereella tällä hetkellä valmisteltava kv-toiminnan tiekartta. Osaltaan johdonmukaisempi ja strategisempi toiminta koettiin kehityskohteena kansainvälisessä toiminnassa, tosin toiminnan vaikuttavuuden arviointi koettiin myös haastavaksi. Usein toiminnasta kumpuavat hyödyt voivat olla hyvin abstrakteja, ja ne voivat mahdollisesti myös näkyä vasta vuosia toiminnan jälkeen.

”Tällä hetkellä käynnissä on myös tän meidän koko kaupungin strategian lisäksi sellanen kv-toiminnan malli, missä määritellään vielä vähän tarkemmin sitä, että minkä takia kansainvälisyys on kaupungille tärkeätä ja millä keinoilla me sitä edistetään ja millä indikaattoreilla me sitä mitataan. Et sitä ei oo aikasemmin juuri mietitty. Se et me ollaan tehty paljon kaikkee, mut nyt mietitään myös että miten se kaikki mitä me tehdään niin mikä on sen vaikuttavuus” H2

5.1 Toimintaa sektoreittain

Kaupunkidiplomatian jakamista sektoreittain voidaan pitää keinotekoisena jaotteluna, sillä monet kaupunkidiplomatian ulottuvuuksista jakaantuvat osaksi useampaa kategoriaa (Van der Pluijm & Melissen 2007, 19). Kaupungin toimet esimerkiksi kulttuurin tai koulutuksen saralla voidaan nähdä myös osana kaupungin elinkeinon edistämistä, sillä ne kietoutuvat kaupunkimarkkinoinnilla osaksi kaupungin taloudellista näkökulmaa (ks. esim. Florida 2002). Toisaalta sektoreiden mukainen jako

on kuitenkin hyödyllistä ilmiön tarkempaa havainnointia varten (Van der Pluijm & Melissen 2007, 19) ja kaupunkiorganisaatioiden järjestäytyminen tuottaa myös osaltaan sektorein jaottunutta kansainvälistä toimintaa. Tätä kuvaa hyvin se, että kaupunkien sektoreilla oli omia verkostoja, joista kansainvälisten yksiköiden päälliköt eivät haastatteluissa olleet tietoisia. Koska kaupunkien mahdollisuudet kansainväliseen toimintaan ovat verrattain vapaat, näkyi kaupunkien itsemääräämisoikeus myös kaupunkien toimialojen välillä vapaamuotoisesti organisoituna kansainvälisenä toimintana. Tiukemmalle ohjaukselle ei tässä kontekstissa koeta olevan tarvetta, tai lakisääteistä painetta.

Esimerkiksi Amsterdamin kaupunki tekee yhteistyötä kehittyvien maiden ja kaupunkien kanssa sektoreilla, joissa kaupunki on tunnetusti menestynyt. Amsterdamin tapauksessa tällaisia sektoreita ovat esimerkiksi jäte- ja vesihuolto. Kaupunkina Amsterdam on myös ollut edistämässä yhdenvertaisuutta niin kutsutun kulttuuridiplomatian avulla. (Van der Pluijm & Melissen 2007, 26-28). Suomessa koulutus on ollut perinteisesti korkealaatuista ja tästä syystä koulutussektori vaikutti erityisesti kiinnostavan kansainvälisesti.

”mut et ehkä kuitenki me ollaan onnistuttu löytämään Shanghaiin kanssa semmonen yhteinen keskusteluyhteys ja sit niitä taas kiinnostaa täällä ihan hirveesti meidän korkee koulutusosaaminen ja sit se innovaatiotoiminta” H2

Tampereella, Espoolla ja Vantaalla oli kaikilla laajamittaista kansainvälistä toimintaa eri sektoreilla. Kaupunkien eri sektorit, kuten koulutus ja kulttuurisektori osallistuivat itsenäisesti sektoreidensa sisällä kansainväliseen toimintaan. Tämän koettiin olevan mahdollista myös Eurocitiesin avulla, jonka foorumeittain järjestäytynyt toimintamuoto mahdollistaa yhteistoiminnan sektoreittain.

Sektoreiden välinen jako näkyi myös ystävyyskaupunkitoiminnassa. Toimintaa esiintyi monilla kaupungin toimialoilla, ja jokainen toimiala johti kansainvälistä toimintaansa eri käytännöin. Ystävyyskaupunkitoiminnan partnerit vaihtelivat sen mukaan, millaisia vahvuuksia kaupungin ystävyyskaupungeilla eri sektoreilla on. Esimerkiksi ystävyyskaupungista saattaa olla hyötyä kaupungin kulttuurisektorille, jolloin kulttuurisektori on kaupungin sektoreista aktiivisin ystävyyskaupunkitoiminnan toteuttaja kyseisen kaupungin kanssa. Vastaavasti yhteistyö esimerkiksi EU-hankkeiden puolella voi tapahtua täysin eri kaupungin kanssa, jolloin toimintaa on toteuttamassa kaupungin puolelta myös täysin eri tekijät. Tässä mielessä ystävyyskaupunkitoimintaa toteutetaan kaupungin sisällä hyvinkin laajalla rintamalla.

Ystävyyskaupunkitoimintaa kaupungeissa nähtiin tapahtuvan erityisesti kulttuuri-, koulutus-, talous- ja matkailusektoreilla. Esimerkiksi Vantaan kaupungin edustaja näki tämän osana

ystävyysskaupunkitoiminnan vahvuutta. Ystävyysskaupunkitoiminta näkyy kaupunkilaisille myös ruohonjuuritasolla, esimerkiksi erilaiset järjestöt, kuten partiolaiset, voivat toimia yhteistyössä ystävyysskaupunkien kanssa.

”Se on must hienoo tässä ystävyysskaupunkitoiminnassa et, kun se ei aina oo ihan vaan sellasta virallista, vaan sit esimerkiks kaupungissa toimivat seurat ja järjestöt voi hyödyntää tätä erityissuhdetta myös tietyllä tavalla. Esimerkiks kuulin et Vantaalla partiolaiset on monesti ollut yhteistyössä näiden ystävyysskaupunkien partiolaisten kanssa. Et must ei pidä yhtään väheksyy sitä et tulee ihan tällasta ruohonjuuritasotoimintaa näistä suhteista.” H3

Tampereen kaupungin tapauksessa kaupungin kulttuurisektori oli löytänyt Tampereen ystävyysskaupungeista yhteistyökumppaneita vuoden 2026 Euroopan kulttuuripääkaupunkihakua varten. Koki olevansa erityisen hyvässä asemassa hakuprosessissa ystäväkaupunkiansa johdosta:

”siinä mielessä me ollaan tosi onnekaassa asemassa että meidän ystävyysskaupungeista monet on ollut (kulttuuripääkaupungeja), ... , kaksi Essen ja Linz. Ja nyt on jo valittu Kaunas ja Tarto jotka ovat tulevia. Ja meidän saksalaisista ystävyysskaupungeista Chemnitz on juuri nyt hakemassa et on toisella kierroksella. Et me päästiin siinä aika hienosti et meillä on tällainen olemassa oleva verkosto tähän.” H1

5.2 Toiminta kumpuaa kaupungin tarpeista

Kaupungeissa kansainvälistä toimintaa tehtiin kaupunkien tarpeiden mukaan. Mikäli jostain toiminnan osasta ei todettu olevan konkreettista hyötyä kaupungille, ja näin ollen sen asukkaille, oltiin toiminnasta valmiita luopumaan. Kuntalaisten asema kaupungin kansainvälisessä toiminnassa on usein epäsuorana hyötyjänä (Turkka 2018, 22). Tämä kävi ilmi myös haastatteluista, joissa kaupunkilaiset nähtiin viimekädessä kaiken kaupungin toiminnan motiivina. Toisin sanoen kaupunki osallistuu kansainväliseen toimintaan tuottaakseen toiminnan avulla hyötyjä kaupunkilaisille. Tällaisia epäsuoria hyötyjä voi olla esimerkiksi paikallisten yritysten menestyminen kansainvälisesti. Toisaalta kaupunkilaisten asemaa voidaan ajatella myös kunnan toiminnan ja demokratian legitimitetin kannalta, jolloin voidaan pitää luonnollisena, että toiminnan hyödyt ovat johdettavissa kaupunkilaisiin (Turkka 2018, 73). Ruohonjuuritason ystävyysskaupunkitoiminnan ollessa kyseessä toiminta itsessään voi olla kaupunkilaisten järjestämää ystävyysskaupunkienvälistä toimintaa. Tällöin kaupunkilaiset eivät näyttäyty pelkästään hyötyjänä, vaan myös toimijana (de Villiers et al. 2007, 2).

Haastatteluissa nähtiin myös paikalliset yritykset ”kantavana voimana” kaupunkien toiminnassa. Tästä syystä kaupungille merkittävä motivaattori myös ystävyyskaupunkitoiminnassa oli paikallisten yritysten tukeminen. Esimerkiksi Espoon ja Tampereen tapauksissa ystävyysuhteet Kiinaan olivat saaneet alkunsa elinkeinoelämän kiinnostuksesta, joskin molempien kaupunkien edustajat painottivat myös kulttuuri- ja koulutussektorin yhteistyötä Kiinan ystävyyskaupungin kanssa.

”Tosiaan se koulutus on iso motivaattori näissä tai ylipäätään koulutus tai sivistyspalvelut, ja meidän sivistystoimi on tosiaan meidän kaupungin toimialoista aktiivisin tässä Shanghain keississä” H2

Ystävyyskaupunkitoiminnan konkretia osoittautui tärkeäksi tarpeeksi haastateltujen kaupunkien edustajille. Tarvetta ystävyyskaupungeista luopumiselle ei ollut, mutta tarvittaessa muista kansainvälisistä verkostoista oltiin valmiita luopumaan, mikäli toiminnasta ei koettu olevan konkreettisia hyötyjä kaupungille. Tampere esimerkiksi erosi syksyllä 2018 Union of Baltic Cities -verkostosta:

”ei me siihen löydetty sillain semmosta intressiä sit et miten se olis meitä palvellut.” H1

Myös Espoon pohjoismainen ystävyyskuntaverkosto päätti vuonna 2019 yhdessä luopua vuosittain järjestetystä luottamushenkilöiden tapaamisesta.

”Se semmonen pohjoismainen yhteistyö oli liian ylätasolla, ... Ne ystävyyskaupunkisuhteet on edelleen olemassa ei niitä oo tarvetta pistää poikki, mutta et ehkä se formaatti siihen et tavallaan vaan tavataan ja päivitellään asioita niin se ei ehkä oo se mitä me halutaan enää tehdä että se meidän yhteinen sopimus näiden pohjoismaisten kumppanien kanssa oli se että nyt muutetaan yhteistyötä siihen suuntaan että haetaan mahdollisesti jotain projekteja yhdessä, haetaan EU-rahoitusta ja tehdään projekteja, tai tehdään virkamiesvaihtoo tai jotain muita konkreettisia asioita.” H2

EU:n sisäisten ystävyyskaupunkien kanssa EU-asiat vaikuttivat myös pitkälti olevan se alusta, jolle yhteistyön keinoja sovitettiin. Myös Eurocities -kaupunkiverkoston rooli EU-asioissa oli merkittävä, sillä kaupungit pitivät tarpeellisena pysyä ajan tasalla Brysselin tapahtumista, kuten esimerkiksi lakimuutoksista, niiden vaikutuksista sekä erilaisista rahoitusmahdollisuuksista.

”Mutta et se on kuitenkin tosi tärkeätä, että meillä on niitä yhteyksiä jotta me myös pystytään kehittämään kaupunkia. Kaikki se tieto ja kaikki ne resurssit huomioiden tai miten esimerkiksi Euroopan Unionissa on tarjolla” H2

Ystävyyskaupungit tarjoavat mahdollisuuden toimia EU-projekteissa kaupungille jo entuudestaan tuttujen toimijoiden kanssa. Mikäli tämänkaltaisia yhteistyön kanavia ei löydetty ystävyyskaupunkien

kanssa, saattoi ystävyyskaupunkitoiminta jäädä vähäiseksi. Espoon edustaja esimerkiksi kertoi, että osa ystävyyskaupunkisopimuksista on olemassa enää vain paperilla. Vastaavasti Tampereen edustaja kuvaili, kuinka yhteistyö on hyvin kontekstiriippuvaista. Mikäli kaupunki löytää keinoja hyödyntää ystävyyskaupunkiverkostoaan, voi yhteistyö olla tiivistäkin. Erona Tampereen ja Espoon välillä ystävyyskaupunkitoiminnassa oli se, että Tampere vaikutti etsivän aktiivisemmin mahdollisuuksia hyödyntää suhteitaan. Espoo taas keskitti resurssejaan ystävyyskaupunkien suhteen Shanghain suuntaan.

Kansainvälisyys nähtiin kaupungeissa tavoiteltavana tilana ja tässä suhteessa myös ystävyyskaupunkitoiminta näyttäytyi keinona lisätä kaupungin kansainvälisyyttä. Kansainvälisyyden toivottiin lisäävän kaupunkien näkyvyyttä ja samalla myös kaupungin houkuttelevuutta. Kansainvälisyyden painoarvo näkyy kaupungissa paikallisten toimijoiden intressien kautta, ja esimerkiksi yritysten ja korkeakoulujen kansainvälistyminen esitettiin kaupungin etuna.

”Ja just jos me ajatellaan sitä koko kaupungin tulevaisuutta ja kehittämistä niin sitä ei voida kehittää ilman kansainvälisyyttä. Et mehän taannuttais ihan tämmöseks provinssiaaliseksi pikkukaupungiks jos ei me tehtäis sitä kansainvälisesti ja yritettäis saada tänne niitä kansainvälisiä osajia, sijoittajia, yrityksiä ja toimintoja. Että kyllä siis ne on oleellisia kaupungin tulevaisuuden kannalta” H1

5.3 Verkostot kaupungin voimavarana

Kaupunkidiplomatian houkuttelevuus piilee siinä, että esimerkiksi ICLEI:n ja Eurocities:n kaltaiset verkostot ovat elinkeinoharjoittajille keino tavoittaa suuri määrä kaupunkeja yhden verkoston kautta (Acuto & Rayner 2016, 1163-1164). Myös kaupungeille verkostot ovat mahdollisuus tavoittaa suurempi yleisö pienemmillä resursseilla. Erityisen tarpeellisenä tätä voisi pitää suomalaisille kaupungeille, jotka eivät maailmanlaajuisesti mitattuna kykene kilpailemaan resursseillaan.

”Espoon kaltaiselle kaupungille, jolla ei ole kauhean isoja resursseja kansainvälisissä asioissa, eikä oo kauhean isoja resursseja siihen et mitenkä me voidaan itse lähteä hakeen jotain suuria EU-hankkeita, niin se (Eurocities) on tosi tärkeä verkosto meille sen takia et me voidaan sieltä saavuttaa ennen kaikkea ne isot kiinnostavat kaupungit, joilla on 50 hengen kv-osasto joka päivätöikseen tekee eu-hankehakemuksia ja rahoitushakemuksia. Et ne ylipäättään tietää et Espoo on olemassa, niin se on se ehkä meidän ykkösasia olla siellä.” H1

Resurssien niukkuus näkyy kaupunkien verkostotoiminnassa siten, että ne pyrkivät hyödyntämään jo olemassa olevia suhteita sekä erilaisia rahoitusohjelmia. Esimerkiksi Tampereen ja Mwanzan yhteistyö sai alkunsa ICLEI:n rahoitusohjelmasta. Tansanian Mwanzaan ja Nicaraguan Leóniin kaupungilla oli jo olemassa olevia verkostoja, sillä tamperelaisia järjestöjä toimi molemmissa kaupungeissa. Ilman valmiina olevia yhteyksiä yhteistyötä kaupunkien välillä ei olisi syntynyt.

”Kaupunginvaltuuston päätökset oli et kaupunki tukee tätä työtä, mikäli tääl on tällaset seurat tai kansalaisjärjestöt, jotka tekee sitä. Ja sinne Mwanzaan oli olemassa, ... Et se oli tavallaan olemassa oleva suhde et sitä tuettiin sitten. Kaupunki ei itse osallistunut aktiivisesti. Samaten sinne Nicaraguan suuntaan oli Suomi-Nicaragua seuran Tampereen osasto mutta se on sittemmin hiipunut ihan täysin ja sinne ei oo löytynyt sellasta luontevaa toimintaa eikä toimijoita” H1

Kyseisten järjestöjen toiminnan hiipussa yhteistyö Leónin lakkasi, näin ollen resurssien ja yhteisen tahtotilan puutteesta johtuen yhteistyötä ei enää ole. Mwanzan kohdalla yhteistyö jatkui myöhemmin ulkoministeriön suoman rahoituksen turvin, tällä hetkellä toimintaa ei ole rahoituskanavan puutteesta johtuen. Näin ollen voidaan tulkita, että resurssien riittävyys vaikuttaa hyvinkin konkreettisesti siihen, kuinka kaupunki kykenee ystävyyskaupunkitoimintaansa ylläpitämään. Mwanzan ja Leónin tapauksessa Tampereen kaupunki nimitti kyseisiä kaupunkeja ystäväkaupungeiksi. Ero ystävyyskaupunkeihin oli siinä mielessä formaali, ettei kaupunkien kanssa ollut tehty ystävyyskaupunkisopimusta. Esimerkiksi Leónin tapauksessa suhteesta oli mahdollista luopua.

Historiallinen institutionalismi ei ole johdettavissa pelkästään eri valtioiden alueiden eroavaisuuksiin, sillä myös valtion sisäisten alueiden polut voivat erota toisistaan. Ystävyyskaupunkien tapauksessa suurin osa kaupunkien ystävyyskaupunkisopimuksista on solmittu 1960- ja 1980-lukujen taitteessa ja tästä syystä niiden tämän hetkinen tilanne voi olla hyvin erilainen kuin ystävyyskaupunkisopimusten solmimisen aikoina. Toisin sanoen kaupungin tuolloin tekemät päätökset määrittelevät sen, millaiset mahdollisuudet heillä tänä päivänä on hyödyntää ystävyyskaupunkiverkostoaan. Tämä tuo kaupunkien ystävyyskaupunkiverkoston tietynlaisen sattumanvaraisen elementin, joka mahdollisesti vaikeuttaa, tai helpottaa kaupunkien kanssakäymistä 2020-luvulla. Osittain tästä syystä haastatteluissakin nousi esiin toive ystävyyskaupunkien samankaltaisuudesta.

”Et se nyt ehkä tää meidän ystävyys olis vahvemmalla ja vankemmalla pohjalla jos meidän kumppanit olis tavallaan enemmän samankaltaisia meidän kanssa. Et siinä oli ehkä isoimpana ongelmana se, että oli vaikeeta löytää sellasia teemoja mistä mekin voitais oikeesti oppia.” H2

Ystävyyskaupunkiverkoston tarjoamien mahdollisuuksien yhteensopivuus kaupungin tarpeisiin erottaa kaupungit siinä, kuinka ne hyödyntävät ystävyyskaupunkiverkostoaan. Espoon tapauksessa kaupunki käytti resurssejaan laajamittaiseen yhteistyöhön Shanghain kanssa. Kaupungilla oli näkemys, että muut kaupungin ystävyyskaupungit eivät olleet kasvaneet samassa mittakaavassa kuin Espoo, ja näin ollen sopivia yhteistyön muotoja oli hankala löytää. Kaupunki tiedosti kokoeron Shanghain ja Espoon välillä, mutta tästä huolimatta yhteistyö suuremman kaupungin kanssa nähtiin hedelmällisempänä, kuin pienempien ystävyyskaupunkien kanssa. Shanghaita lukuun ottamatta Espoo vaikutti käyttävän resurssejaan suuremmalta osin yhteistyöhön muiden verkostojen kanssa.

Tampereen kaupungin edustaja koki, että ystävyyskaupunkien samankaltaisuus mahdollisti laajemman yhteistyön ystävyyskaupunkien välillä. Kaupunki myös koki aikanaan onnistuneensa ystävyyskaupunkiverkoston luomisessa, ja osin tästä syystä resurssien käyttö erilaiseen ystävyyskaupunkien yhteistyöhön oli kannattavaa. Ystävyyskaupungit kykenivät tarjoamaan vastinetta resursseille. Yhteistyö esimerkiksi Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026 -hakuprosessissa mahdollisti ystävyyskaupunkien hyödyntämisen. Ylipäätään kaupunki näki ystävyyskaupungit niin kutsuttuna ”partneripoolina” josta pystyttiin valitsemaan ystävyyskaupunkeja yhteistyöhön silloin, kun ystävyyskaupunkien profiilit sopivat hyödylliseen yhteistyöhön.

6 Ystävyyskaupunkitoiminnan instrumentaalinen arvo

Kaupunkien diplomaattinen toimijuus osoittautui laaja-alaiseksi. Kaupungit olivat mukana useissa erilaisissa kansainvälisissä verkostoissa, ja lisäksi kaupungeilla oli laajamittaista yhteistyötä kaupungin eri toimialoilla. Ystävyyskaupunkisuhteiden kaupunkidiplomaattinen arvo vaikutti olevan laajasti yhteydessä kaupungin kykyyn sekä tarpeeseen hyödyntää historiallisesti muovautunutta ystävyyskaupunkiverkostoaan. Tästä syystä myös ystävyyskaupunkisuhteiden instrumentaalinen arvo määrittyi kaupunkikohtaisesti. Tampere ja Vantaa olivat kyenneet löytämään yhteistyön muotoja useiden ystävyyskaupunkien kanssa, kun taas Espoolla ystävyyskaupunkitoiminta keskittyi suurelta osin yhteistyöhön Shanghaiin kanssa. Kaikissa tutkimuksen kaupungeissa kuitenkin oli edelleen ystävyyskaupunkitoimintaa, näin ollen ystävyyskaupunkisuhteilla on edelleen merkitystä kaupungin kansainvälisissä pyrkimyksissä.

Kokoavasti voidaan todeta, että kun kaupungin tarpeet ovat yhteensopivia historiallisen kontekstin muokkaaman ystävyyskaupunkiverkoston tarjoamien mahdollisuuksien kanssa, ystävyyskaupungit toimivat hyvänä työkaluna kaupungin intressien edustamiseen. Tämä pätee erityisesti Suomen kaltaisissa valtioissa, joissa kuntien ja kaupunkien itsehallinto mahdollistaa laajan toimijuuden kansainvälisesti. Kaupungin tulee kuitenkin pohtia käyttääkö se resurssejaan ystävyyskaupunkitoimintaan, vai mahdollisesti muihin kaupungin verkostoihin.

Resurssien niukkuus johtaa siihen, että verkostot ovat erityisen tärkeitä suomalaisille kaupungeille. Esimerkiksi edunvalvonta Brysselissä on toiminto, joita kaupungit eivät kykenisi ylläpitämään ilman verkostoja. Verkostot ovat mahdollisuus saavuttaa suurempi yleisö pienemmillä resursseilla. Tässä piilee myös ystävyyskaupunkitoiminnan heikkous kaupunkidiplomaattisena instrumenttina, ystävyyskaupunkitoiminta on suurimmaksi osaksi kahden kaupungin välistä yhteistyötä. Tällöin ystävyyskaupungissa täytyy olla jokin spesifi kaupunkia hyödyttävä elementti (esimerkiksi taloudelliset mahdollisuudet), joka tekee resurssien käytöstä ystävyyskaupunkitoimintaan kannattavaa.

Ystävyyskaupunkitoiminnan vahvuutena nähtiin sen näkyvyys ruohonjuuritasolla. Tästä syystä sen toimivuus kaupunkidiplomaattisena instrumenttina onkin jokseenkin kyseenalainen. Kaupunkidiplomatia mielletään vaikuttamisena kansainvälisen politiikan kentällä ja tästä syystä ruohonjuuritasotoimintaa voidaan pitää liian arkisena edustamisen muotona. Tämän

arkipäiväisyyden johdosta ystävyyskaupunkitoimintaa ja sen vaikuttavuutta voisikin tutkia yhtä lailla maakuvatyön (public diplomacy) viitekehuksesta.

Suurissa kaupungeissa toimii maailmanlaajuisia yrityksiä, jotka pyrkivät laajentamaan liiketoimintaansa, kuten aikanaan paikalliset toimijat laajensivat toimintaansa Kiinaan. Vaikka kaupunkien edustajat olivat sitä mieltä, että uusia ystävyyskaupunkisopimuksia ei ole tarvetta tehdä, on mahdollista, että tilanne tulee muuttumaan tulevaisuudessa. Edellytyksenä tilanteen muuttumiselle on paikallisen toimijan intressien lisäksi se, että kaupunkiorganisaatio kykenee tarjoamaan lisäarvoa tai uskottavuutta paikallisen toimijan toiminnalle kohdemaassa. Toisin sanoen on todennäköisempää, että tulevaisuudessa ystävyyskaupunkitoiminta kohdistuisi valtioon, jonka poliittis-hallinnollinen konteksti eroaa länsimaisesta hallintotavasta. Tällaisia kasvavan talouden valtioita, joihin tulevaisuudessa voisi olla tarpeellista solmia ystävyyskaupunkisopimuksia voisivat olla esimerkiksi Indonesia, Intia tai Vietnam.

Espoon ja Shanghain ystävyyskaupunkitoiminta kuvastaa erinomaisesti sitä trendiä, joka on johtanut kansainvälisen politiikan tutkijat kiinnittämään kasvavassa määrin huomiota kaupunkidiplomatiaan. Espoon merkitys diplomaattisena toimijana Shanghain kaupungissa osoittautui niinkin merkittäväksi, että sen voidaan tulkita toimivan paikoin myös rinnakkain valtion kanssa diplomaattisissa prosesseissa. Tämä on myös ennen kaikkea juuri se syy, miksi kaupunkien rooliin tulisi tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota. Suomessa valtio pyrkii edistämään kaupunkien mahdollisuuksia ulkomailla tarjoamalla esimerkiksi Business Finlandin sekä suurlähetystöjen resursseja kaupunkien käyttöön. Valtiolle kaupungit voivat olla mahdollisuus kasvattaa ja käyttää vaikutusvaltaa ulkomailla. Tästä syystä myös valtiolle on kannattavaa kiinnittää huomiota sen kaupunkien läsnäoloon ulkomailla. Hyvin koordinoituna sekä valtio, että kaupunki hyötyvät kaupunkidiplomatiasta.

Kaupunkien edustajat kokivat haastavaksi kysymyksen kaupungin roolista kansainvälisessä politiikassa. Tämän voisi nähdä johtuvat siitä, että haastateltavat työskentelevät virkamiehinä, ja näin ollen poliittisesta kontekstista riippumattomina. Kaupunginhallitus ja -johto ovat se taho, joka pääsääntöisesti edustaa kaupunkia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Tästä syystä kunnanjohtajaa tai hallitusta haastatteleamalla olisi mahdollista kerätä kokonaisvaltaisempaa kuvaa kaupungin kansainvälisistä pyrkimyksistä ja erityisesti poliittisesta ulottuvuudesta, jolla kaupunki toimii. Esimerkiksi Helsingin pormestari Jan Vapaavuori on pyrkinyt tuomaan Helsinkiä esiin yhä kasvavissa määrin kansainvälisille areenoille (Salminen 2019). Tästä hyvänä esimerkkinä Helsinki oli Vapaavuoren johdolla toinen kaupunki maailmassa, joka julkaisi vuoden 2030 päästötavoite-raportin (Helsingin kaupunki). Jatkotutkimusehdotuksena kaupunkidiplomatiaa Suomessa voisikin

tutkia virkamiesten sijaan kaupunkien poliittista johtoa haastatellen. Tämä avaisi mahdollisesti idealistisemmän kuvan kaupungin kansainvälisistä vaikuttamismahdollisuuksista.

7 Lähteet

- Acuto, M. (2013). *Global cities, governance and diplomacy the urban link*. Abingdon. Oxon. Routledge.
- Acuto, M., & Rayner, S. (2016). City networks: breaking gridlocks or forging (new) lock-ins? *International Affairs*, 92(5), 1147–1166. <https://doi.org/10.1111/1468-2346.12700>
- Ahonen, K. (2016). Kaupunki katsoo kauemmas Ystävyyskaupunkitoiminnan lähtökohtia ja muotoja 1940-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa T. Vilén, T. Vahtikari & M. Kaarninen, (toim.). *Kaupunki tapahtumien näyttämönä (s. 102-142)*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia
- Bursens, P., Deforche, J. (2010). Going Beyond Paradiplomacy? Adding Historical Institutionalism to Account for Regional Foreign Policy Competences. Teoksessa A. Vanderjagt & H. De Vries, (toim.) *Regional sub-state diplomacy today (s. 151-171)*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers
- City of New York (2020). NYC Leads Global Voluntary Local Review Movement. New Yorkin kaupungin verkkosivusto. Haettu osoitteesta <https://www1.nyc.gov/site/international/programs/voluntary-local-review.page> 16.4.2020.
- Cornago, N. (2010). On the normalization of sub-state diplomacy. Teoksessa A. Vanderjagt & H. De Vries, (toim.) *Regional Sub-State Diplomacy Today (s. 11–36)*. <https://doi.org/10.1163/ej.9789004183575.i-210>
- Cremer, R., De Bruin, A., & Dupuis, A. (2001). International Sister-Cities: Bridging the Global-Local Divide. *American Journal of Economics and Sociology*, 60(1), 377–401. <https://doi.org/10.1111/1536-7150.00066>
- Criekemans, D. (2010). *Regional sub-state diplomacy today*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Criekemans, D. (2010b). Regional Sub-State Diplomacy from a Comparative Perspective: Quebec, Scotland, Bavaria, Catalonia, Wallonia and Flanders. Teoksessa A. Vanderjagt & H. De Vries, (toim.) *Regional sub-state diplomacy today (s. 37-64)*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers
- De Villiers J. C., De Coning, T. J., & Smit E. V.D.M. (2007). Towards an understanding of the success factors in international twinning and sister-city relationships. *South African Journal of Business Management*, 38(1), 1–10. <https://doi.org/10.4102/sajbm.v38i1.573>
- Duchacek, I. (1984). The International Dimension of Subnational Self-Government. *Publius*, 14(4), 5-31. Haettu osoitteesta <http://search.proquest.com/docview/36813789/> 13.4.2020.
- Eurocities (2020). About Eurocities, Eurocities-järjestön verkkosivu. Haettu osoitteesta http://www.eurocities.eu/eurocities/about_us 25.4.2020.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2015). *Selvitys Etelä-Pohjanmaan ystävyyskuntatoiminnasta*. Haettu osoitteesta https://www.epliitto.fi/images/B_75_Selvitys%20Etelä_Pohjanmaan_ystavyyskuntatoiminnasta_2015_updated.pdf 4.3.2020
- Euroopan alueiden komitea (2009). *Lausunto aiheesta kaupunkidiplomatia 2009/C 120/01*. Haettu osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:120:0001:0005:FI:PDF> 18.2.2020.
- Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: and how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. New York (N.Y.): Basic Books.

- Franco, M., & Marmelo, E. (2014). Sister-City Relationships As a Form of Inter-Organizational Cooperation: Exploratory Case Studies in the Portuguese Context. *Transylvanian Review Of Administrative Sciences*, 10(41), 75-89.
- Helsingin kaupunki (2020). Kansainvälinen toiminta, Helsingin kaupungin verkkosivusto Haettu osoitteesta <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/yritykset/kilpailukyvyyn-kehittaminen/kansainvalinen/> 2.3.2020.
- Helsingin kaupunki (2020). Helsinki ja kestävä kehityksen tavoitteet, Helsingin kaupungin verkkosivusto. Haettu osoitteesta <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kestavan-kehityksen-tavoitteet/> 15.4.2020.
- Heuru, K., Mennola, E., & Rynänen, A. (2011). Kunta: kunnallisen itsehallinnon perusteet (2. uud. p.). Tampere: Tampere University Press.
- Hocking, B. (1993). *Localizing Foreign Policy: Non-central Governments and Multilayered Diplomacy*. Macmillan P.
- Hocking, B. (2004). Privatizing Diplomacy? *International Studies Perspectives*, 5(2), 147–152. <https://doi.org/10.1111/j.1528-3577.2004.00164.x>
- Jayne, M., Hubbard, P., & Bell, D. (2011). Worlding a city: Twinning and urban theory. *City*, 15(1), 25–41. <https://doi.org/10.1080/13604813.2010.511859>
- Joenniemi, P. (2017). Others as Selves, Selves as Others: Theorizing City-Twinning. *Journal of Borderlands Studies: Special Issue: Theorizing Town Twinning: Towards a Global Perspective*, 32(4), 429–442. <https://doi.org/10.1080/08865655.2016.1260040>
- Joenniemi, P., & Sergunin, A. (2011). Another Face of Integration: City Twinning in Europe. *Research Journal of International Studies*, (22), 120-131.
- Joenniemi, P., & Sergunin, A. (2011). When Two Aspire to Become One: City-Twinning in Northern Europe. *Journal of Borderlands Studies*, 26(2), 231–242. <https://doi.org/10.1080/08865655.2011.641323>
- Keating, M., & Aldecoa, F. (1999). *Paradiplomacy in action: the foreign relations of subnational governments*. London: Cass.
- Kuntaliitto (2015). Kuntien ja maakuntien Kiina-yhteistyö. Haettu osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Yhteenveto%20kuntien%20ja%20maakuntien%20Kiina%20yhteisty%C3%B6st%C3%A4.pdf> 14.4.2020.
- Mascitelli, B., & Chung, M. (2008). Using Sister City relationships to access the Chinese market. *Journal of International Trade Law and Policy*, 7(2), 203–215. <https://doi.org/10.1108/14770020810927363>
- Nicolson, H. (1954). *The Evolution of Diplomatic Method*. London: Constable.
- Oulun kaupunki (2020). Ystävyyskaupungit, Oulun kaupungin verkkosivusto. Haettu osoitteesta <https://www.ouka.fi/oulu/kansainvalisyys/ystavyyskaupungit> 2.3.2020
- Rapoport, E., Acuto, M., & Grcheva, L. (2019). *Leading Cities: A Global Review of City Leadership*. <https://doi.org/10.14324/111.9781787355453>
- Salminen, R. (2019). Miksi Jan Vapaavuori tapasi miljardöörin tyttären ja käy ulkomailla vähintään kerran kuussa? Yle selvitti Helsingin johdon matkat ja luottokorttilaskut. *Yle-uutiset* 28.8.2019 Haettu osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10940496> 14.4.2010.

Soldatos, P., & Michelmann, H.J. (1992). Subnational units' paradiplomacy in the context of European integration, *Journal of European Integration*, 15:2-3, 129-134.
<https://doi.org/10.1080/07036339208428971>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos.). Helsinki: Tammi

Turkka, S. (2018). *Suomalaiset kaupungit kansainvälisinä toimijoina*. Selvitys 17 kaupungin kansainvälisestä ja Euroopan unioniin liittyvästä toiminnasta. Kuntaliitto. Haettu osoitteesta http://shop.kuntaliitto.fi/product_details.php?p=3486 10.2.2020.

Turun Seudun Kehittämiskeskukselle toimisto Kiinan Tianjiniin. (2013). *Turun Sanomat*, 8.2.2013. Haettu osoitteesta <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/448338/Turun+Seudun+Kehittamiskeskukselle+toimisto+Kiinan+Tianjiniin> 2.3.2020.

Van der Plujim, R, Melissen, J. (2007). *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*. The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael

Vantaan kaupunki (2013). Vantaa taskussa, Vantaan kaupungin julkaisuja 2013. Haettu osoitteesta https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/107504_Taskutilasto_2013_SU.pdf 2.3.2020.

Vela, J., & Xifra, J. (2015). International representation strategies for stateless nations: The case of Catalonia's cultural diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 11(1), 83–96.
<https://doi.org/10.1057/pb.2014.17>

LIITTEET

Liite 1.

Haastattelurunko

Taustaa:

Mikä on työtehtäväsi?

Kuinka kauan olet ollut tehtävässä?

Ystävyyskaupunkitoiminnasta:

1. Millaista ystävyyskaupunkitoimintaa kaupungilla on?
2. Miten ystävyyskaupunkitoimintaa toteutetaan?
3. Ketkä ovat vastuussa ystävyyskaupunkitoiminnasta?
4. Mitä ovat ystävyyskaupunkitoiminnan tavoitteet?
5. Kuinka kaupunki on onnistunut ystävyyskaupunkitoiminnassa?
6. Millaisia muutoksia ystävyyskaupunkitoiminnassa on ollut?
7. Miten ystävyyskaupunkitoimintaa voisi kehittää?
8. Kuinka ystävyyskaupunkitoiminta vertautuu kaupungin muihin kansainvälisiin verkostoihin?
9. Kuinka ystävyyskaupunkitoiminta eroaa EU:n sisäisissä maissa verrattuna kolmansiin maihin?

Kaupunkidiplomatiasta:

1. Miten kaupungin kansainvälisiä suhteita hoidetaan?
2. Millaisena koet kaupungin aseman ja mahdollisuudet kansainvälisissä asioissa?
3. Millaisena pidät kaupungin, valtion ja maakuntien suhdetta toisiinsa kansainvälisten suhteiden hoidossa?
4. Millaisissa kansainvälisissä verkostoissa kaupunki on osallisena?
5. Painottuvatko EU-asiat kaupungin kansainvälisissä suhteissa?
6. Millaisia tavoitteita kaupungilla on kansainvälisille suhteilleen?
7. Miten kaupunki on hyötynyt kansainvälisistä suhteista?